

Rotterdam 40-45; J. L. van der Pauw, uitg. WBooks, Zwolle, i.s.m. Stadsarchief Rotterdam, 2014; ISBN 978 94 625 8001 5; 128 blz.; € 24,95 (in herdruk, vanaf morgen weer leverbaar).

Tussen 13.27 en 13.40 uur gebeurde het

tekst A. de Heer
beeld uit "Rotterdam 40-45"

Voor menig (voormalig) Rotterdammer blijft het een gebeurtenis waarover hij of zij niet of nauwelijks kan praten: het bombardement van 14 mei 1940 – morgen 74 jaar geleden. Op de bewuste dinsdag, tussen 13.27 en ongeveer 13.40 uur, werpen Duitse Heinkels hun dodelijke last af boven de Maasstad.

De gevolgen zijn onbeschrijfelijk. Niet voor niets droeg gevechtsekskader 54 (KG 54) van de Luftwaffe de macabere naam "Totenkopf" (doodskop): zo'n 850 mensen vinden de dood. „Bij geen ander bombardement in Nederland zijn ooit zoveel mensen omgekomen”, schrijft historicus J. L. van der Pauw in zijn boek "Rotterdam 40-45". „Daarnaast raakten ongeveer 2000 personen zodanig gewond dat zij medische hulp nodig hadden, zoals opname in een ziekenhuis of verzorging bij een hulppost. Het aantal zwaargewonden onder hen bedroeg circa 600. Van 79.600 inwoners ging het onderkomen verloren: woningen, maar ook pensions en logementen.”

Ook de materiële schade is dus enorm. Opnieuw wat cijfers: in totaal werden er 25.479 woningen verwoest, 24 kerkgebouwen, 10 inrichtingen voor liefdadigheid, 13 ziekenhuisinrichtingen, 25 gemeentelijke en rijksgebouwen, 4 stationsgebouwen, 31 warenhuizen, 2320 kleinere winkels, 31 fabrieken, 1319 werkplaatsen, 675 pakhuizen en vemen, 1437 kantoren, 13 bankgebouwen, 19 consulaten, 69 schoolgebouwen, 4 dagbladbedrijven, 2 musea, 26 hotels, 117 pensions, 44 logementen, 517 cafés en restaurants, 22 feestgebouwen, 12 bioscopen, 2 schouwburgen en 184 „overige bedrijfsruimten”, waaronder garages en remises.

Van der Pauw publiceerde in 2006 de bijna 1000 bladzijden tellende studie "Rotterdam in de Tweede Wereldoorlog". Onlangs zag bij uitgeverij WBooks in Zwolle – in samenwerking met het Stadsarchief Rotterdam – een nieuw boek van zijn hand het licht: "Rotterdam 40-45". Daarin beschrijft hij „de oorlogsgeschiedenis van Rotterdam” aan de hand van ruim honderd foto's. Burgemees-

ter Aboutaleb schreef een voorwoord. „Als burgemeester van Rotterdam kom ik veel mensen tegen voor wie het verleden nog zeer levend is.”

Aboutaleb is de enige niet. Wie anno 2014 een (oud-)Rotterdammer spreekt die "het bombardement" heeft meegemaakt, voelt hoezeer deze gebeurtenis nog altijd leeft – als zo iemand erover wil praten tenminste.

Het bombardement had plaats terwijl de onderhandelingen tot overgave – met de Duitse commandant op het Noordereiland – al volop in gang waren. Vanuit Duitsland was het eskader van 90 zware Heinkelbommenwerpers met 97 ton brisantbommen toen echter al onderweg. Van der Pauw: „Het bombardement leidde inderdaad tot de overgave van de stad en het einde van de strijd, maar het betekende ook het einde van het vooroorlogse Rotterdam.”

Een van de 24 zwaar gehavende kerken was de Grote of Sint-Laurenskerk. Dat dit godshuis later herbouwd zou worden – daar zag het op 21 mei 1940 bepaald nog niet naar uit, aldus de auteur. „De secretaris-generaal van het departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, prof. dr. G. A. van Poelje, had toen aan B&W van Rotterdam een brief geschreven, waarin hij stelde: „Het is een onbegonnen werk te trachten te midden van de algemeene ruïne enkele

„Voor behoud komt wellicht de toren van de St. Laurenskerk in aanmerking, de kerk zelf niet”

particuliere gebouwen in stand te houden. Er moet een nieuwe stad komen en men binde den nieuwen stedebouwer niet aan bestaande gebouwen. Voor behoud komen alleen in aanmerking: de Delftsche Poort, het Schielandhuis en wellicht de toren van de St. Laurenskerk, de kerk zelf niet.”

Van het behoud van de Delftsche Poort is niets meer terechtgekomen, constateert Van der Pauw. „Het Schielandhuis is wel behouden gebleven en de voor Rotterdam zo symbolische en beeldbepalende Sint-Laurenskerk gelukkig ook.”

Dinsdag 14 mei 1940, niet meer dan twintig minuten voordat het bombardement begint. Nederlandse militairen richten hun wapens op het Noordereiland. beeld J. Kroon

Op 21 juni 1940 laat een delegatie Duitsers, onder wie rijkscommissaris Seyss-Inquart (derde van links, rechts naast hem burgemeester mr. P. J. Oud), zich op het stadhuis informeren door stadsarchitect ir. W. G. Witteveen over zijn plannen voor de verwoeste havenstad. beeld Stadsarchief Rotterdam

Na de meidagen van 1940 wordt Rotterdam nog tientallen malen door bombardementen getroffen, nu van geallieerde zijde. Berucht is het bombardement op Rotterdam-West, op 31 maart 1943 – gevolg van onverantwoord handelen. Op de foto suizen de bommen naar beneden. beeld NARA, VS

Een groepje mensen kijkt in de namiddag van de 14e mei vanaf het dak van een pand aan de Beukelsdijk (175) naar de enorme rookontwikkeling. beeld NIOD

column

Europa

tekst ds. J. Belder

Gek toch, dat ik bij Europa automatisch denk aan regeltjes over douche-koppen, een verbod op gloeilampen, of dat gekke IBAN-nummer dat de banken voor hun klanten niet eens meer mogen aanvullen als die in gebreke blijven. Had Brussel ons maar beschermd tegen de chaos op

de financiële markten en zich meer gericht op hoofdzaken en op een gemeenschappelijk sterk defensie-apparaat.

Maar volgende week is onze kans! Met miljoenen anderen mogen we een nieuw Europees Parlement kiezen. Wat de bevoegdheden daarvan zijn is me nog steeds niet echt duidelijk. Het controleert – geloof ik – vooral de wetten die bedacht worden door de Europese Commissie. Volgens deze krant remt Brussel op ethisch vlak zo nu en dan Den Haag. Zou kunnen. Maar mij ligt nog vers in het geheugen de kandidaat-commissaris die werd weggestuurd juist om zijn ethische stellingname.

Dat veel belastingbetalers het hebben gehad met Europa is duidelijk. De verkiezingscampagne hier verloopt tam. Heel tam. Plakkers en wildplakkers laten hun stijfseel onaangeroerd. Politici zwijgen of praten de kiezer naar de mond. Sommigen zijn perfect tweetalig. Spreken Haags en Brussels...

Europa betekent voor velen zuchten en slikken. Het werd een log geldverslindend bureaucratisch apparaat dat uit is op macht. Met weemoed denk ik terug aan de oude EEG. Was het wijs om landen op te nemen waar democratie en economie nog in de kinderschoenen staan? Inmiddels gaapt er ook een groeiende kloof tussen zuid en noord. Crediteuren en debiteuren staan elkaar naar het leven. Het solidariteitsbeginsel verdampte.

Daar spinnen houwdegens als Wilders en Le Pen goed garen bij. Die beogen slechts één ding: de zaak laten ontploffen. Weg uit Europa, roept de PVV. Zij ziet de gouden dageraad al aanbreken. Merkwaardig is ook het pleidooi van oud-minister Bos voor een referendum: wel of niet in de eurozone blijven. Maar met zulke fopspenen verleidt men ons niet meer sinds de volksraadpleging voor de Europese grondwet. Bos kan dit onmogelijk serieus bedoelen.

Kun je Europa opblazen? Waarom niet, als ook oude natiestaten uit elkaar dreigen te vallen? Catalonië wil los van Spanje. Vlaanderen van Wallonië. Schotland van het Verenigd Koninkrijk. Wie volgt? Groningen? Limburg?

Is Europa het Babel uit de Apocalyps? Dat moet het zeker niet worden. Om die reden ga ik volgende week dan ook stemmen. Ondanks de bedenkingen en zorgen die ik heb bij de EU in haar huidige opzet, omvang en ontwikkeling. Maar ik houd mij niet afzijdig, zodat Brussel ongestoord zijn gang zou kunnen gaan!